

**Yuqori sinf ingliz tilida gapirish ko'nikmalarini rivojlantirish
mexanizmlari**

Mahliyo Rahimova Xasanboy qizi

Toshkent Davlat Texnologiyalari unversitet Namangan manzili

Ingliz tili fani o'qituvchisi

Shoira Odilova Odiljon qizi

Qo'rg'ontepa tumani 56-umumiy o'rta ta'lim maktabida

ingliz tili fani o'qituvchisi

Qo'rg'ontepa tumani Qorasuv shahri

Annotatsiya. Ushbu maqola yuqori sinfni rivojlantirish mexanizmlarini ko'rib chiqadi ingliz tilida so'zlashadigan ko'nikmalar, muloqotda ravonlik va takomillashtirishni oshirish uchun lingvistik, madaniy va ijtimoiy strategiyalarga e'tibor qaratish. Asosiy lingvistik nazariyalar va empirik tadqiqotlarga asoslanib, maqolada rol o'ynash, yuqori sinf nutqini tinglash va rasmiy lug'atni birlashtirish kabi bir qator usullar keltirilgan. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, yuqori sinf sharoitida izchil amaliyot, faol tinglash va fikr-mulohazalar ingliz tilining ushbu lahjasini o'zlashtirish uchun juda muhimdir.

Kalit so'zlar: Yuqori sinf ingliz tili, nutq qobiliyatlari, tilni rivojlantirish, aloqa strategiyalari, rasmiy lug'at, lingvistik takomillashtirish, ro'l o'ynash, sotsiolekt.

Til aloqa va ijtimoiy o'zaro ta'sirning asosiy vositasidir. O'ziga xos sotsiolekt va rasmiy tuzilmalari bilan ajralib turadigan yuqori sinf ingliz tilida mohirona gapirish qobiliyati nafaqat lingvistik mahorat, balki madaniy kapitalning belgisidir. Tarixiy jihatdan yuqori sinf ingliz Tili ingliz zodagonlari va ba'zi elita ijtimoiy guruhlari bilan bog'liq bo'lib, ko'pincha aksanlar, grammatikadan foydalanish va so'z boyligini tanlashda aks etadi. Ingliz tilining ushbu shaklini o'zlashtirish professional, diplomatik va ijtimoiy sharoitlarda afzalliklarga ega bo'lishi mumkin. Ushbu maqola lingvistik kompetentsiya va ijtimoiy-madaniy

ongning rolini ta'kidlab, yuqori sinf ingliz tilida gapirish ko'nikmalarini rivojlantirishning turli mexanizmlari va strategiyalarini o'rganadi.

Yuqori sinf yoki sayqallangan ingliz tilida gapirish ko'nikmalarini rivojlantirish yanada rasmiy yoki nozik nutq uslubi bilan bog'liq lug'at, talaffuz, intonatsiya va odob-axloq qoidalarini o'zlashtirishni o'z ichiga oladi. Bu jarayonda yordam beradigan ba'zi mexanizmlar:

Lug'atni kengaytiring va rasmiy tildan foydalaning

- Klassik adabiyotni o'qing: yuqori sinf ingliz tili ko'pincha Jeyn Osten, Charlz Dikens va opa-singillar Bront-Dikens singari mualliflarning adabiy asarlarida aks etadi. Shuningdek, siz diplomatiya, biznes va tarixiy nutqlarga oid asarlarni o'qishingiz mumkin.

- Tezaurus amaliyoti: umumiy yoki so'zlashuv so'zlarini yanada murakkab muqobillar bilan almashtiring (masalan, "foydali" o'rniga "foydali").

- Idiomatik iboralarni o'rganing: ba'zi iboralar (masalan, "old chap" yoki "i daresay") ko'proq ingliz tili bilan bog'liq.

Yuqori Sinf Talaffuzini O'rganing

- Qabul talaffuz : ko'pincha "malikasining English" yoki "BBC English" deb ataladi, " Qabul talaffuz an'anaviy yuqori sinf Britaniya ingliz bilan bog'liq. Ushbu aksentni mashq qilish uchun ko'plab onlayn manbalar mavjud.

- Aksentni kamaytirish mashqlari: Agar siz boshqa dialekt yoki tildan kelgan bo'lsangiz, neytral va jilolangan ovoz berish uchun mintaqaviylikni minimallashtirishni mashq qiling.

Master intonatsiya va kadans

- Ravshanlikni ta'kidlang: o'lchangan pauzalar bilan gapiring va to'g'ri bo'g'inlarni ta'kidlang. Shoshilinch yoki noaniq nutqdan saqlaning.

- Misollarni tinglang: ritmni o'zlashtirish uchun davr dramalarini tomosha qiling yoki taniqli shaxslarning nutqlarini tinglang (masalan, Britaniya parlamentining eski nutqlari, Uinston Cherchill kabi tarixiy shaxslarning notiqligi).

Yuqori Sinf Ingliz Tilida So'zlashuvchilarni Taqlid Qiling

- Soya mashqlari: yuqori sinf ma'ruzachilarining yozuvlarini tinglang va

ularning jumllarini so'zma-so'z takrorlang, ritm, ohang va talaffuzga mos kelishga harakat qiling.

- Onlayn o'qituvchilar: til murabbiyi bilan ishlash, ayniqsa RP yoki sayqallangan biznes ingliz tiliga ixtisoslashgan.

Odob va xushmuomalalik

- Muloyim iboralar: "siz shunchalik mehribon bo'larmidingiz" kabi iboralar yordamida so'rov va javoblarni rasmiyroq shakllantirishni o'rganing..."yoki" surishtirsam bo'ladimi?..".

- Kichik munozarasi mahorat: nozik ingliz ma'ruzachilar ko'pincha tasodifiy excel, muloyim suhbatlar. Hozirgi voqealar, madaniyat va sayohat kabi mavzularni mulohazali va nafis tarzda muhokama qilishni mashq qiling.

Kontekstli Foydalanish

- Notiqlik amaliyoti: Toastmasters kabi guruhga qo'shiling yoki turli kontekstlarda rasmiy nutq buyrug'ini takomillashtirish uchun ingliz tilida taqdimotlar o'tkazishni mashq qiling.

- O'zingizni tegishli muhitga botiring: o'zingizni yuqori sinf ingliz tilining ohangi va uslubini aks ettiruvchi media, podkastlar va munozaralar bilan o'rab oling.

Yuqori sinf ingliz tilida gapirish ko'nikmalarini rivojlantirish nafaqat lug'at va grammatikani texnik o'zlashtirishni o'z ichiga oladi, bu maqsadli guruhning madaniy va ijtimoiy me'yorlariga sho'ng'ishni talab qiladi. Bourdieu taklif qilganidek, til kuchning belgisi sifatida ishlaydi va yuqori sinf ingliz tilini bilish ma'lum doiralarda ijtimoiy harakatchanlikni osonlashtirishi mumkin. Biroq, bu yondashuvda cheklovlar mavjud. Ona tili bo'lmaganlar yoki turli xil ijtimoiy-iqtisodiy kelib chiqishi bo'lgan shaxslar uchun yuqori sinf ingliz tilini o'zlashtirish madaniy to'siqlarni va sinfga asoslangan nutq uslublari to'g'risida oldindan o'ylab topilgan tushunchalarni engib o'tishni talab qilishi mumkin.

Bundan tashqari, til doimo rivojlanib bormoqda va yuqori sinf ingliz tili ham bundan mustasno emas. Ommaviy axborot vositalari va kommunikatsiyalarni demokratlashtirish bilan nutqdagi an'anaviy sinf farqlari tobora qattiqlashib

bormoqda va zamonaviy jamiyatda yuqori sinf ingliz tilining ayrim shakllarining dolzarbligi to'g'risida savollar tug'dirmoqda.

Xulosa

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, yuqori sinf ingliz tilida gapirish lingvistik, ijtimoiy va madaniy jihatlariga e'tibor berishni talab qiladigan ko'p qirrali mahoratdir. Ushbu ko'nikmalarni rivojlantirishning asosiy mexanizmlariga yuqori sinf til muhitiga sho'ng'ish, talaffuzga yo'naltirilgan mashg'ulotlar va mutaxassislarining izchil mulohazalari kiradi.

Kelajakdagi o'quvchilar va o'qituvchilar uchun quyidagi tavsiyalar berilishi mumkin:

Madaniy suvga cho'mish: o'quvchilarni elita adabiyoti, filmlar va rasmiy ijtimoiy tadbirlar kabi yuqori sinf ingliz tilidan ishonchli foydalanadigan ommaviy axborot vositalari va muhitlar bilan shug'ullanishga undash.

Moslashtirilgan fikringiz: yuqori sinf ingliz ixtisoslashgan til murabbiylar davom etayotgan fikringiz tozalash talaffuz va diksiyon uchun juda muhim.

Turli kontekstlarda mashq qilish: rolli o'yin va Real hayot amaliyoti yuqori sinf ingliz tili kutilayotgan turli rasmiy vaziyatlarni qamrab olish uchun xilma-xil bo'lishi kerak.

Til va madaniyatning integratsiyasi: tilni o'qitish til faoliyat ko'rsatadigan kontekstni yaxshiroq tushunish uchun yuqori sinf jamiyatining madaniy nuanslarini o'z ichiga olishi kerak.

Ushbu strategiyalarni qo'llash orqali shaxslar yuqori sinf ingliz tilida mohirona gapirish uchun zarur bo'lgan ishonch va ravonlikni rivojlantirib, ularning lingvistik imkoniyatlarini va ijtimoiy ko'p qirraliligini oshirishi mumkin.

Adabiyotlar.

1. Abdug'afurovich, R. B. (2022). Innovation Technologies in Teaching English. American Journal of Social and Humanitarian Research, 3(6), 288-291.
2. Hoshimov O. H., Yakubov I.Y.A. Ingliz tili o'qitish metodikasi-Toshkent-2003-yil.

3. Khodjayev, K. K. (2021). The specificity and complexity of the process of learning English. International Journal on Orange Technologies, 3(6), 21-24.
4. Nabijanovna, R. M. (2022). Pedagogical and communicative skills.
5. <http://www.ziyonet.uz>.